

Радован МИЋИЋ*

УДЕО ДР ДУШАНА Ј. МАРТИНОВИЋА У ПРОУЧАВАЊУ ЦРНОГОРСКОГ БИБЛИОТЕКАРСТВА

Савремено црногорско библиотекарство студиозно проучава трајање духовног стваралаштва, његове изворе, дела и ризнице почев од појаве књигохранилишта и скрипторија у тишини средњовековних манастира до данашње динамичне културне, образовне и научноистраживачке делатности библиотека и њихових посленика у Црној Гори. Међу истраживачима ток културног наслеђа и неимарима модерног библиотекарства истакнуто место заузима др Душан Мартиновић, од 1976. године директор Централне народне библиотеке „Ђурђе Црнојевић” и од 1990. до 2002. главни и одговорни уредник пројекта *Црногорска библиографија 1494-1994. године*.

Када је преузео дужност руководиоца средишње библиотеке у Републици, дотад успешан директор Цетињске гимназије и неколике године потом члан Извршног одбора Скупштине општине у црногорској престоници, доктор географских наука Мартиновић већ је био запажен писац научних и стручних радова из области свог фундаменталног факултетског образовања и тадашњег научног интересовања. Поједини од тих радова — *Прилог библиографији професора и ђака Цетињске гимназије, Библиографија радова из географије у просвјетно-педагошкој школској периодици Црне Горе, Библиографија Ђорђа Лопичића, Прилог био-библиографији Радослава Меденице* — наговештавали су потоњи плодан рад библиографа и историчара библиотека и штампарства.

Поставши челни човек водеће црногорске библиотеке, њен нови руководиоца створио је визију националне библиотеке којој је тежио и његов претходник, академик Нико С. Мартиновић, директор Централне народне библиотеке од 1957. до 1973. године. Све то време др Нико С.

* Библиограф савјетник.

Мартиновић трудио се да заснује савремену библиотечко-информациону делатност националне библиотеке, настојећи да исходи већи број стручних библиотекара. Тако би прво место добили рад на централном каталогу црногорских публикација и рад биографско-библиографског одељења, а у попуњавању збирки публикација да приоритет има сабирање свих књига са територије Црне Горе од најстаријих времена, свих књига, објављених ван Републике и у иностранству, које говоре о Црној Гори и свих књига штампаних било где на којем језику, чији су аутори Црногорци.¹ У библиотекама националног типа речене делатности усредсређене су на стварање документационо-информацијског потенцијала за све видове научних истраживања. Заметнути још крајем педесетих година,² научноистраживачки рад и проучавање црногорског библиотекарства, са издавачком делатношћу која их је пратила, добили су замах у осамдесетим и деведестим годинама минулог века. Прилежни др Душан Ј. Мартиновић дао је томе допринос као организатор и као истраживач — стваралац у неколиким гранама библиотекарства.

Организатор научноистраживачке делатности у библиотекарству

Научни посленик Душан Ј. Мартиновић прагматично је схватио потребу да се организовано проучавају обим и разноврсност збирки публикација, специјализација библиотечкоинформационих инструмената — каталога и других секундарних и терцијалних извора, нови захтеви које пред савремену библиотеку поставља наука, координација набавке, социологија књиге и проблеми аутоматизације и примене најмодернијих техничких средстава у библиотекарству.³ У складу с таквим поимањем научноистраживачког рада у библиотекарству, он је створио амбијент у којем су у програм развоја делатности Централне народне библиотеке уврштени научни пројекти од приоритетне важности за националну културу. Међу њима значајно место имају они из домена библиотекарства — *Проучавање и заштита старе и ретке књиге у Црној Гори и Историјски развој штампарства, библиотекарства и књижевства.*

Основни циљ научног пројекта посвећеног заштити старе и ретке књиге био је археографска обрада и заштита националних споменика културе. Уз симболичну финансијску помоћ републичке власти, он је парцијално

¹ Душан Ј. Мартиновић: *160 година Државне (националне) библиотеке Црне Горе (1838-1998)*. Подгорица, Црногорска академија наука и умјетности, 2002, стр. 270.

² Исто, стр. 314.

³ Исто, стр. 441.

остварен захваљујући сарадњи Централне народне библиотеке „Ђурђе Црнојевић” са Народном библиотеком Србије и ангажовању стручњака из Београда и Новог Сада. Врсни познаваоци споменика писмености прегледали су ризнице рукописних и штампаних књига у манастирима и црквама у Црној Гори и сакупили изузетно вредну грађу коју би ваљало допунити новим истраживањима.

И пројекат посвећен историјском развоју штампарства, библиотекарства и књижарства остварен је онолико колико су то омогућили преваходно ентузијазам и одрицање истраживача у тим гранама историје културе. Трудолубиви посленици, међу њима и др Душан Ј. Мартиновић, уобличили су своја истраживања у научне монографије, којима су обогатили сазнање о културном наслеђу Црне Горе.

Вредне резултате у проучавању црногорског библиотекарства, под Мартиновићевим руководством, Централна народна библиотека је забележила организовањем научних скупова уз учешће домаћих и иностраних истраживача културне баштине.

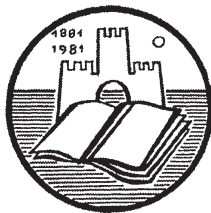
О дOMETИМА и значају саветовања о народним библиотекама, у Рисну 1985, и о Црнојевића штампарији и старом штампарству, на Цетињу 1987, сведоче саопштења учесника, која су објављена у зборницима са тих скупова.

Запажен допринос проучавању црногорског библиотекарства дали су учесници пет међународних семинара и скупова које су од 1988. до 1991. године организовале Државна библиотека „М. Е. Салтиков-Шчедрин”, данашња Руска национална библиотека у Санкт-Петербургу, и Централна народна библиотека Црне Горе „Ђурђе Црнојевић”. Теме посвећене ретроспективној библиографији, јужнословенским рукописним књигама и инкунабулама и доприносу Павела Аполоновича Ровинског библиотечкој делатности и култури у Црној Гори откривају да је на тим сусретима суделовао, као организатор и као референт, библиограф и историчар библиотекарства др Душан Ј. Мартиновић.

Казивања о црногорском библиотекарству и култури

Од 1990. године, када се посветио пословима главног и одговорног уредника пројекта *Црногорска библиографија 1494-1994*, истраживач Душан Ј. Мартиновић нашао се, више него раније, пред обиљем извора о библиотечкој делатности у Црној Гори. Већ знан аутор биографија и био-библиографских радова, он је своје занимање проширио и на друге гране црногорског библиотекарства.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА „МИРКО СРЗЕНТИЋ“ УЛЦИЊ
 BIBLIOTEKA POPULLORE „MIRKO SRZENTIQ“ ULQIN



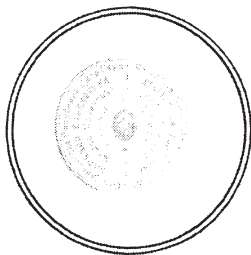
ПОВОДОМ 100—ГОДИШЊИЦЕ ПОСТОЈАЊА,
 МЕ RASTIN E 100—VJETORIT TË EKZISTIMIT,
 ЗА ДОПРИНОС У УНАПРЕЂИВАЊУ БИБЛИОТЕКАРСКЕ ДЈЕЛАТНОСТИ,
 PËR KONTRIBUTIN NË PËRPARIM E VEPRIMTARISË BIBLIOTEKARE

ДОДЈЕЉУЈЕ
 I NDAHET

ЅАХВАЉНИЦУ FLETËFAJËNDERIMI

*Др. Мартиновић Душану
 Џетирије*

УЛЦИЊ, октобра 1981.
 ULQIN, tetor 1981.



ОДБОР ЗА ПРОСЛАВУ
 KËSHILLI PËR FESTIM

Мирко Срзентић

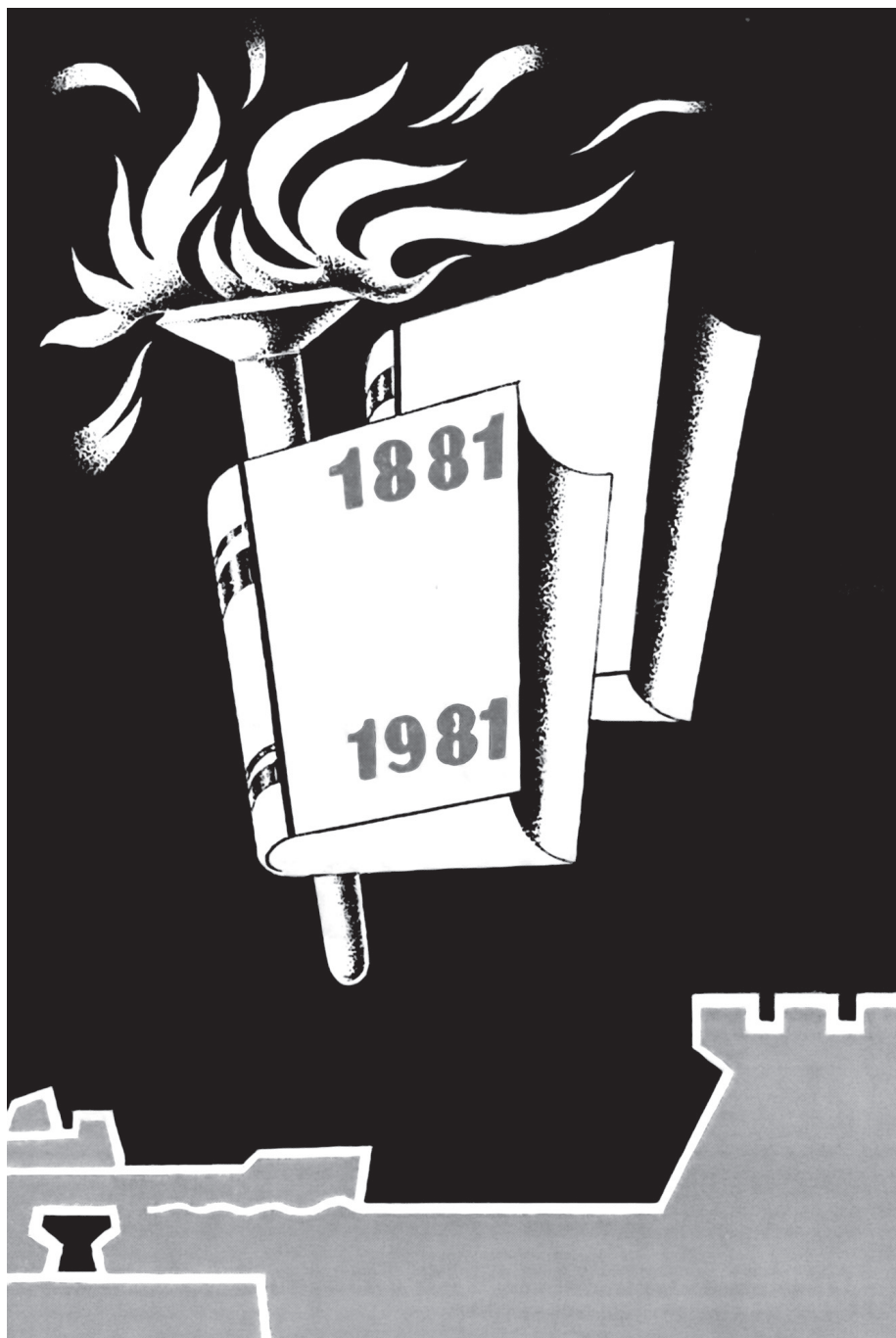
После првог целовитог библиографског дела, књиге *Просвјета 1889-1901. Библиографија*, биограф и библиограф Мартиновић скренуо је пажњу јавности низом књига под заједничким насловом *Портрети*. У том прегледу животописа и библиографија Црногораца и извањаца заслужних за црногорску културу, уочава се стваралачко одређење марљивог истраживача.

Не случајно прва књига *Портрета* почиње био-библиографским подацима о владару Ђурђу Црнојевићу и штампару Макарију и наставља се животописима и персоналним библиографијама јавних делатника у 19. и 20. веку. Међу њима су Павел Аполонович Ровински, Марко Драговић, Фердинанд Велц, Ђуро Шпадијер, Евгениј Љвович Немировски, Нико С. Мартиновић, Никола Рацковић и други заслужни посленици библиографије и библиотекарства. Показавши њихов допринос црногорској култури, др Душан Ј. Мартиновић је створио документационо-информацијску базу података, која је незаобилазна у проучавању библиотекарства.

Аутор запажених персоналних и специјалних библиографија тежио је да систематизује сазнање о делатности којом се егзактно бавио. Између 1982. и 1989. године, до појаве *Црногорске библиографије. Монографске публикације*, објављивао је огледе о раду на ретроспективној и текућој националној библиографији у Црној Гори и о црногорским библиографима, у цетињском *Библиографском вјеснику*, подгоричком *Стварању* и зборницима саопштења са Сусрета библиографа у Инђији. Целовит осврт на црногорску библиографску делатност, укључујући и библиографије о Црној Гори, дао је у првом тому *Црногорске библиографије. Монографске публикације*, објављеном 1989. године. У уводу том првенцу савремене црногорске националне библиографије, сагледао је ток рада на црногорској библиографији почев од друге половине 19. века до осамдесетих година минулог столећа.

Године 1992. историчар библиографије др Душан Ј. Мартиновић објавио је књигу *Црногорска библиографија. Историјски развој. Библиографи*.

У њу је уврстио упоредни преглед историјата ретроспективне библиографије у Југославији, осврт на историјски развој библиографске делатности у Црној Гори и библиографије о њој, те исцрпне био-библиографије двадесет шест библиографа Црногораца и извањаца. Објединивши у књизи резултате свога проучавања црногорске библиографије, презентовао је научне информације којима је обогатио сазнање о тој области библиотекарства. Исти значај имају и засебно објављене књиге о животу и делу посленика из те плејаде Евгенија Љвовича Немировског, у Москви 1991, и Ника С. Мартиновића, на Цетињу 1995. године.



Сабирајући податке о животу и доприносу црногорској култури бројних делатника на пољу библиографије и проучавајући развој те делатности у Црној Гори, аналитични истраживач др Душан Ј. Мартиновић запазио је значај и цивилизацијске доприносе штампарства, почев од појаве првих словенских књигопечатњи крајем 15. века, до штампарско-издавачке делатности црногорских типографија у 19. и у првим деценијама 20. века. Тим историјским темама посветио је низ огледа у часописима и другим научним и стручним публикацијама, а резултате проучавања штампарске и издавачке делатности објединио је у књизи *Црна Гора у Гутенберговој галаксији*, 1994. године. У њој је повест тих делатности изложио кроз поглавља у којима се бавио понаособ радом словенских и јужнословенских штампара и штампарија и деловањем типографија у Црној Гори у 19. и на почетку 20. века. У обиљу података што их је изложио, саопштио је низ нових чињеница о штампарско-издавачкој делатности и сачуваним делима која је она изнедрила.

Свестрано заинтересован за црногорско библиотекарство, проницљиви истраживач Мартиновић уочио је значајну улогу читаоница и библиотека у развоју културе и образовања. Већ у првом студијском раду на ту тему, о оснивању читаонице у Улцињу и њеном израстању у јавну народну библиотеку, саопштеном 1985. године, показао је да је добар познавалац делатности тих институција.

Оснивање четврте по реду читаонице у варошима ослобођеним у ратовима од 1876. до 1878. године историчар библиотека протумачио је као израз демократске културне политике Књажевине Црне Горе. Трагајући за подацима о њеном деловању, он је проверио до тад коришћени извор о години оснивања и пошто га је правилно интерпретирао, закључио је да читаоница није основана 1881. године него доцније. Пронашавши нове, касније изворе, утврдио је да је основана 1884. године. Потом је на основу сачуваних вести у хронолошком следу представио развој њене делатности нагласивши да је „излазила из уских оквира, као и остале оновремене читаонице, то јест да је свестрано развијала своју ширу културно-просвјетну дјелатност: окупљала љубитељ књиге и културног напретка уопште, без обзира на конфесионалну, националну и социјалну припадност, и утирала пут ка бржем културном препороду и преко других манифестација”.⁴

Са истог полазишта добро обавештени повесничар библиотека представио је историјат, збирке и делатност библиотека у црногорској престоници,

⁴ Душан Ј. Мартиновић: *Оснивање читаонице и развој библиотеке у Улцињу (1884-1984)*. У: Историјски записи, XXXVIII (LVIII), Титоград, 1985, св. 1, стр. 75-76.

Народна библиотека и читаоница
„Иво Вуксковић“ — Бар, поводом стого-
дишњице оснивања, за унапређивање
библиотечке дјелатности

Д О Д Ј Е Љ У Ј Е

Глажеши

ДРУГУ-ЦИ Мартинковићу Ивану

Бар, 22. септембра 1981.

Културни центар Бар



1986. године.⁵ На прегледан начин, хронолошки, забележио је најважније карактеристике развоја и саопштио егзактне податке о збиркама Библиотеке Цетињског манастира, Његошеве библиотеке, Народне библиотеке „Његош”, Библиотеке Државног музеја (дворске), средњошколских библиотека, библиотека основних школа и, знатно опширније, националне библиотеке — Централне народне библиотеке Црне Горе „Ђурђе Црнојевић”.

Наведена саопштења наговестила су резултате два Мартиновићева научна подухвата од капиталног значаја за црногорско библиотекарство и националну културу. Они су се појавили у облику монографије *Цетињска читаоница (1868-1915; 1918-1940) — Градска библиотека „Његош” (1945-1998)* и исто тако опсежне монографије *160 година Државне (националне) библиотеке Црне Горе*.

Књига сериозног истраживача, посвећена историјски значајној Цетињској читаоници и њеном настављачу, данашњој јавној библиотеци која носи Његошево име, појавила се 1998. године, пригодном 130-годишњице првог читалишта у Књажевини Црној Гори. По опсегу, садржини и научним донетима она високо надраста значење пригодне књиге. Њену особитост, изражену у посвећености граду под Ловћеном, први је уочио академик Чедо Вуковић и језгровито је исказао насловом свога уводног слова у њој: *Похвала Цетињу — завичају књиге*.

Ту својеврсну апотеозу престоници црногорске државе и културе, и књигама што их је она изнедрила и сачувала, Цетињанин Душан Ј. Мартиновић написао је научним језиком и стилем којим је представио историјат Цетињске читаонице, њену плодну делатност и кључну, покретачку улогу у развоју културе на Цетињу.

Доследан у историјском и културолошком приступу проучавању читаоница и библиотека, он се, најпре, у засебним поглављима, сажето и са егзактним подацима, осврнуо на настајање тих институција у Европи, у јужнословенским земљама под влашћу Аустрије и Турске и у Кнежевини Србији. Много опсежнији осврт на њихов развој у Црној Гори у 19. и почетком 20. века почиње запажањем: „Црна Гора у данашњим границама није каснила за Европом и развијенијим јужнословенским земљама у погледу стварања народних читаоница и упоредо са њима библиотека.”⁶ Оно одражава Мартиновићево поимање континуитета културног развоја

⁵ Душан Ј. Мартиновић: *Библиотеке Цетиња*. У: Библиотекарство, XXXII, Сарајево, 1986, стр. 94-105.

⁶ Душан Ј. Мартиновић: *Цетињска читаоница (1868-1915; 1918-1940); Градска библиотека „Његош” (1945-1998)*, Цетиње, Градска библиотека и читаоница „Његош”, 1998, стр. 34.

у којем су читаонице имале покретачку улогу. Читалиштима у Црној Гори узор је пружала Цетињска читаоница, „нуклеус и матица многостраног културног-просветног дјеловања.” Та теза основна је поставка његовог акрибичног проучавања делатности и културног утицаја најстарије читаонице у Књажевини Црној Гори.

Поимајући читаонице као појаву у друштву које се развија, културолог Душан Ј. Мартиновић осликава културни амбијент у којем је основана Цетињска читаоница. Он наводи рад просветних установа и књижевна прегнућа у престоници, подстицаје да се читаоница оснује који су дошли са свесловенских конгреса у Прагу и Москви, а не занемарује ни утицаје који су допирали из недалеког Котора, где су деловали Славјанска читаоница и друга културна друштва. Уочивши да је црногорска делегација по повратку са конгреса у Москви предложила да се на Цетињу установи читаоница, бележи да је оснивачка скупштина одржана 4/27. фебруара 1868. године и да су први њени чланови оснивачи били књаз Никола I, митрополит црногорско-приморски и брдски Иларион Рогановић, војводе и сенатори и други угледни Цетињани.





Плакета *Statni knihovni* у Прагу — аверс и реверс (1977)

Деловање Цетињске читаонице добило је пун замах после ослободилачких ратова од 1875. до 1878, пошто је званично отворена 7/20. марта 1879. године. Проучавајући њену потоњу разноврсну делатност, аутор је представио израстање црногорске престонице у средиште не само библиотечке, музејске штампарско-издавачке делатности него и позоришног и музичког живота, све до Првог светског рата.

Пратећи деловање Цетињске читаонице у послератном раздобљу Душан Ј. Мартиновић казује да је она наставила рад у окриљу Друштва „Свети Владимир”. Он документовано наводи да је напредна интелигенција и студентска омладина, окупљена у њој, посвећивала велику пажњу организовању јавне библиотечке делатности, посебно оснивању сеоских



Плакета Покрајинске и универзитетске библиотеке у Приштини



ДРУШТВО БИБЛИОТЕЧКИХ РАДНИКА
РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ

ДОДЈЕЉУЈЕ

Словесу

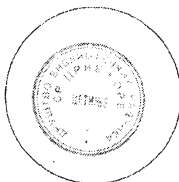
• Др Нико Симов Мартиновић •

Др Душану Мартиновићу

ЗА ИЗУЗЕТНЕ РЕЗУЛТАТЕ ОД ЗНАЧАЈА ЗА
УНАПРЕЂЕЊЕ БИБЛИОТЕЧКЕ ДЕЛАТНОСТИ
У РЕПУБЛИЦИ ЦРНОЈ ГОРИ

Подгорица, 27. I 1995.

МЈЕСТО И ДАТУМ



Младен Милошевић

ПРЕДСЈЕДНИК ДРУШТВА

читаоница са библиотекама у Срезу цетињском. Искусни истраживач тако даје нов допринос историји библиотекарства и културе на Цетињу у Црној Гори.

Пре но што се осврнуо на повест Цетињске читаонице после Другог светског рата аутор монографије је констатовао да су за време италијанске и немачке окупације, као и у претходном рату, њен књижни фонд и имовина уништени. Отуда део књиге посвећен њеној следбеници, Градској библиотеци „Његош”, почиње сликовито казујући „попут феникса из пепела никла је Цетињска читаоница, сада, додуше под другим именом...” Обновљену установу он посматра као јавну библиотеку и са тог гледишта, користећи расположиве изворе, разматра њену делатност, указује на егзистенцијалне проблеме са којима је била суочена, на однос власти према њој и, на другој страни, на велики допринос који су челни људи Градске библиотеке дали њеном развоју. Потврђени историчар библиотека и културе постао је тако аналитичар савремене библиотечко-информационе делатности.

Мартиновићево научно опредељење у проучавању свеколике делатности Цетињске читаонице и њеног настављача Градске библиотеке „Његош” најпотпуније одражавају два његова закључка. Казивање о историји прве читаонице у Књажевини Црној Гори он заокружује закључком: „Због њених плодотворних функција и културнонационалне мисије коју је имала — она је и културни споменик Црне Горе”⁷ Закључак о делатности Градске библиотеке „Његош” сасвим је прагматичан: „Ова библиотека је имала успјешне периоде у поратном развоју у којима је остварила запажене резултате и имала значајну улогу у културном животу Цетиња и захваљујући, прије свега, посебној ангажованости личности на њеном челу /.../ Требаће, међутим, у наредном периоду чинити напоре да се овој најстаријој јавној библиотеци у Црној Гори обезбиједи услови за укључивање у црногорску, југословенску, па и међународну библиотечку мрежу.”⁸

Интерпретирајући чињенице о Цетињској читаоници историчар културе и библиотекар Мартиновић види ту институцију као националну установу а савремену јавну библиотеку цетињску као потенцијално библиотечко-информационо средиште. Шире гледано, грађа коју је о њима сакупио и научно, монографски обрадио, садржи драгоцене информације, незаобилазне у проучавању развоја библиотекарства и културе на Цетињу и у Црној Гори.

⁷ Исто, стр. 322.

⁸ Исто, стр. 323.

Опсежна монографија о Државној библиотеци Црне Горе такође се појавила поводом великог јубилеја црногорског библиотекарства, али и она надмашује значење пригодне публикације. У том делу, својеврсној синтези овог научноистраживачког рада током претходне две деценије, аутор открива корене црногорске националне библиотеке, прати развој институција из којих је она израсла и документује ширење и високе домете делатности Централне народне библиотеке Црне Горе „Ђурђе Црнојевић”.

Добро обавештени писац монографије најпре се осврнуо на развој библиотекарства у Црној Гори и пружио поуздане податке о средњовековним скрипторијима, о рукописним споменицима културе са локацијама где се они сада налазе и о старим и савременим библиотекама. Посебна поглавља посветио је Библиотеци Цетињског манастира и Његошевој библиотеци наводећи како је њено деловање имало обележје делатности државне институције. Закључак да „Његошева библиотека, с обзиром да су се у њој налазиле (и налазе се) дјела из готово свих научних дисциплина, по својој структури има универзалан карактер, а по типу и функцијама — карактер националне, државне библиотеке”⁹ поткрепио је информацијама из проверених извора и пописом књига у њој, који је сачинио историчар Душан Д. Вуксан. Наводећи податке до којих је и сам дошао, аутор прати рад Његошеве библиотеке до шездесетих година 19. века, када је она услед немара распарчана и расута, да би била обновљена тек половином 20. века.

Добар познавалац културних стремљења на Цетињу после међународног признања државе Црне Горе 1878. године, др Душан Ј. Мартиновић саопштава појединости о оснивању или, како каже, боље рећи обнављању Државне библиотеке. Трагајући за подацима о томе, он проналази и презентује вести које говоре да је после обиљежавања јубилеја Црнојевића штампарије, 1893. године, књаз Никола I даровао 1.000 форинти и знатан број књига ради оснивања државне јавне библиотеке на Цетињу. Опрезан у закључивању, не могавши да се ослони на архивске изворе, др Мартиновић износи уверење да је она отворена за јавност тек 1896. године, када је донет Закон о Књажевској Црногорској библиотеци и Музеју.

Обиље података о раду законом установљене Државне библиотеке од 1896. до 1916. године, што га је пронашао у изворним документима и журналистичким прилозима, ревности истраживач саопштио је на особит начин, везујући утврђене чињенице за допринос библиотекара развоју де-

⁹ Душан Ј. Мартиновић: *160 година Државне (националне) библиотеке Црне Горе (1838-1998)*, стр. 130.

латности националне библиотеке. Осветливши тим поступком делатност Државне библиотеке, у закључцима је, између осталог, навео да су крајем 1896. године законом регулисани рад и задаци националне библиотеке и радне обавезе професионалног библиотекара и да су од 1905. законом обезбеђени обавезни примерак и стално место у државном буџету за потребе рада Библиотеке.

То обимно поглавље завршава констатацијом да су аустроугарски окупатори пред повлачење са Цетиња 1918. године опљачкали културна добра сакупљена и сачувана у Државној библиотеци.

У новом поглављу, о функцијама националне библиотеке између два рата, др Мартиновић наводи да Државна библиотека није обновљена, али је њене задатке од 1926. године обављала Библиотека Државног музеја. Тврдњу да је та библиотека била државна, депозитна и научна поткрепљује податком да је она све до 1941. године добијала обавезни примерак са државне територије Црне Горе. А када говори о највреднијим књигама у њој, исправља навод Душана Д. Вуксана да је имала четири инкунабуле, указујући да је реч о палеотипима. Посебно, скреће пажњу на збирку монтењегрине — колекцију књига о Црној Гори на разним језицима — и тиме заокружује свој видан допринос познавању црногорског културног наслеђа и институција које су га сачувале.

Савременик и учесник у деловању Централне народне библиотеке Црне Горе „Ђурђе Црнојевић”, др Мартиновић је најисцрпније описао делатност црногорске националне библиотеке после Другог светског рата. Користећи грађу Архива Централне народне библиотеке Црне Горе и текстове компетентних библиотечких и културних радника, објављене у периодици, он је зналачки одабрао податке из тих извора и преточио их у информације о разграновању делатности те националне институције и њеном израстању у модерну библиотечко-информациону установу.

Ток таквог развоја Библиотеке искусни библиотечки посленик прати саопштавајући у хронолошким одсецима чињенице, које види као допринос руководиоца и библиотекара — покретача и носилаца делатности, а казивање документује изводима из примарних извора информација, детаљним статистичким прегледима и библиографским подацима. У првом одсеку, од 1946. до 1957. године, у његовом видокругу су утемељење Централне народне библиотеке као националне библиотеке, њена јавна делатност и подстицаји ширењу библиотечке мреже у Црној Гори, али и њен библиотечки простор, стручни кадрови, библиотечкоинформациони инструменти и, нарочито, збирке књига и текућих публикација, па њихово попуњавање обавезним примерком, куповином и поклонима

ОДБОР ЗА ОБИЉЕЖАВАЊЕ 130 ГОДИНА
ЦЕТИЊСКЕ ЧИТАОНИЦЕ • ГРАДСКЕ БИБЛИОТЕКЕ
• ЊЕГОШ • ЦЕТИЊЕ (1869-1998)



ДОДЈЕЉУЈЕ

ЗАХВАЛНИЦУ

Душану Мартиновићу

ЗА УСПЈЕШНУ САРАДЊУ И ДОПРИНОС РАДУ



Ц Е Т И Њ Е
13. НОВЕМБРА 1998. ГОДИНЕ



ПРЕДСЈЕДНИК ОДБОРА
ФИЛИП БУЈАНОВИЋ

документовано прати по годинама. У следећем раздобљу, између 1958. и 1975. године, Мартиновићеву пажњу заокупљају нови токови развоја. Он уочава настојање да се ојача потенцијал стручних библиотечких радника и тако створе услови да та национална институција делатно израсте у општенаучну библиотеку и научноистраживачку установу у области библиотекарства, указује на коришћење збирки публикација, на културно-манифестативни рад, међународну сарадњу, међубиблиотечку позајмицу и издавачку делатност и скреће пажњу на зачетке научноистраживачког рада у библиографској делатности и проучавању старих и ретких књига и историјски значајних библиотека.

Сагледавши видове деловања Централне народне библиотеке Црне Горе између 1976. и 1998. године, др Мартиновић је показао да њену комплексну делатност у том раздобљу обележавају успешни резултати из домена националне библиотеке. Саопштио их је, егзактно и документовано, представљајући делатност по одељењима са њиховим челним људима. Потом, подробном анализом збирки публикација и њиховог попуњавања, рада матичне службе, видова јавног деловања, резултата научноистраживачког рада и издавачке продукције, заокружио је казивање о коренима, континуитету и савременој делатности националне библиотеке Црне Горе.

У монографији о црногорској државној библиотеци велики зналац Душан Ј. Мартиновић тематски је објединио резултате свога студиозног проучавања историјског развоја и савремене улоге националне библиотеке у библиотекарству и култури Црне Горе. Тим крупним научним подухватом, као и претходним радовима, компованим на исти начин, дао је драгоцен допринос целовитом проучавању библиотекарства Црне Горе.

Библиолог др Душан Ј. Мартиновић

Библиографија др Душана Ј. Мартиновића садржи описе 46 ауторских монографских дела, 4 књиге којима је био приређивач, 797 студија и прилога у часописима и другима текућим публикацијама и 259 јединица у којима су забележени одзиви на његова дела.¹⁰ У том тематски разноврсном обиљу петнаест монографских публикација и стотине прилога у текућим публикацијама сведоче о његовом свестраном занимању за библиологију — науку о књизи и библиотекарству у најширем значењу. Осврт на Мартиновићева дела, посебно библиолошка, која су најопсежнија и тематски

¹⁰ *Библиографија радова др Душана Мартиновића; Библиографија о др Душану Ј. Мартиновићу*. У: Душан Ј. Мартиновић: *Аутобиографија*, Ужице, Графичар, 2004, стр. 157-216; 217-241.

комплексна, показује да су она плод рада научника ерудите са јасном визијом остварења којем тежи.

Позитивист др Мартиновић критички користи чињенице из објављених и архивских извора, појаве у библиотекарству и историји културе које описује и уврштава у хронолошки ток казивања и разматра их као феномене историјског и друштвеног развоја Црне Горе, не пропуштајући да покаже да су оне плод прегалаштва заслужених делатника. Таквим методолошким поступком, са поузданим закључивањем и објективним оценама, он је остварио дела којима је обогатио знање о историјској и савременој културној мисији књиге и црногорских библиотека и библиотекара.

Свој библиолошки рад синтетизовао је у књигама о Цетињској читалоници и њеном следбенику, савременој јавној библиотеци „Његош”, о Државној (националној) библиотеци Црне Горе, о црногорској библиографији и о историји црногорског штампарства. Та обимна дела допуњује био-библиографска грађа коју је објавио у осам томова *Портрета*, уређивачки рад на пројекту *Црногорска библиографија 1494-1994*. и мноштво прилога у текућим публикацијама. Умешним и успешним деловањем стекао је углед водећег библиотечког посленика и библиолога у Црној Гори и постао истински узор новим нараштајима научних истраживача у библиолошким дисциплинама.

Др Душан Ј. Мартиновић делатно је присутан у научној јавности од 1959. године. За разноврсно научно стваралаштво, у којем средишње место има библиолошка делатност, добио је многа признања а међу њима свакако је највредније оно што му је доделила Црногорска академија наука и умјетности изабравши га 8. новембра 2000. за свога ванредног члана.